

щурят, народжених від опромі-
нених дозою 3,0 Гр тварин, від-
бувається не тільки порівняно
з інтактною групою, але й по-
рівняно зі щурятами, народже-
ними від опроміненних дозою
1,0 Гр тварин, що свідчить про
глибокі порушення в енерге-
тичному обміні цієї групи щурят.

Таким чином, при зростанні
доз опромінення батьків у їх
нащадків після фізичного на-
вантаження відбувається змен-
шення вмісту головного макро-
ерга м'язової тканини — АТФ на
фоні різкого підвищення АМФ
порівняно з інтактними щурята-
ми. Поряд із цим, відбуваються
різноспрямовані зміни вмісту
АДФ, що характеризуються під-
вищенням цієї сполуки у м'я-
зовій тканині щурят, народже-
них від опроміненних дозою 0,5 Гр
тварин, і зниженням її у щурят,
народжених від опроміненних до-
зою 1,0 і 3,0 Гр. Втім, незважаю-
чи на досить високі значення
АМФ у скелетному та серцево-
му м'язах піддослідних тварин,
загальний пул аденілових нук-
леотидів зі зростанням дози
різко знижується.

ЛІТЕРАТУРА

1. Показники фізичного розвитку
та концентрація інсуліну у дітей, які
проживали на забруднених радіонук-

лідами територіях / Ю. В. Бездробний,
Н. О. Зуєва, О. В. Большова, А. С.
Єфімов // Педіатрія, акушерство, гіне-
кологія. — 2001. — № 3. — С. 9-12.

2. Булат Л. М., Горобець Н. І.
Клінічні особливості захворювань ор-
ганів травлення у дітей, що постраж-
дали від аварії на Чорнобильській
АЕС // Вестн. физиотерапии и курор-
тологии. — 2000. — № 1. — С. 72-76.

3. Радиация и патология. / А. Ф.
Цыб, Р. С. Будагов, И. А. Замулаева
и др. — М.: Высш. школа, 2005. —
341 с.

4. Федык В. С. Эпидемиология по-
ражений щитовидной железы под-
ростков, проживающих в контролируе-
мых районах, загрязненных вследст-
вие Чернобыльской аварии // Вісник
соц. гігієни та організ. охор. здоров'я
України. — 2000. — № 3. — С. 16-19.

5. Биохимические показатели со-
стояния детей из районов радиацион-
ного и химического загрязнения / Су-
ханова Г. А., Федотова Т. В., Сазонов
А. Э. и др. // Клини. лаб. диагностика.
— 1997. — № 6. — С. 21-23.

6. Сорокман Т. В. Показники маси
тіла у дітей, які постійно мешкають на
забруднених радіонуклідами терито-
ріях // Одес. мед. журнал. — 1999. —
№ 1. — С. 27-30.

7. Коваленко О. М., Білий Д. О. Фі-
зична працездатність у осіб, які пере-
несли гостру променеви хворобу внас-
лідок катастрофи на ЧАЕС (за дани-
ми 16-річного спостереження) // Укр.
радіол. журнал. — 2004. — Т. 12, № 1.
— С. 49-52.

8. Антипкін Ю. Г., Квашина Л. В.,
Величко М. І. Діагностика порушень

адаптації у дітей шкільного віку, які
постійно мешкають в умовах дії ма-
лих доз іонізуючих випромінювань
// Укр. мед. журнал. — 2000. — № 1.
— С. 45-57.

9. Назорная А. М., Грузева Г. С.,
Элагин В. В. Особенности физичес-
кого развития детей и подростков, по-
страдавших вследствие аварии на
ЧАЭС, спустя 7 и 11 лет // Вісник соц.
гігієни та організ. охор. здоров'я Украї-
ни. — 2000. — № 2. — С. 62-65.

10. Степанов Г. Ф. Механізми по-
рушення метаболізму креатину у щу-
рят, народжених від опроміненних тва-
рин: Автореф. дис. ... канд. мед. наук:
14.03.04 / Одес. держ. мед. ун-т. —
Одеса, 2005. — 19 с.

11. Лабораторные животные. Раз-
ведение, содержание, использование в
эксперименте / И. П. Западнюк, В. И.
Западнюк, Е. А. Захария, Б. В. Запад-
нюк. — К.: Вища шк., 1983. — 383 с.

12. Beutler E. Methoda of enzymatic
analysis. — N. Y., 1975. — Vol. I. —
565 p.

13. Jaworek D., Gruber W., Berg-
meyer H. V. Adenosine-5'-di- und Ade-
nosine-5'-monophosphat // Bergmeyer
H. V. Methoden der enzymatischen ana-
lyse Weinheim. — 1974. — Bd. 2. —
S. 2178-2181.

14. Лапач С. Н., Чубенко А. В., Ба-
бич П. Н. Статистические методы в
медико-биологических исследова-
ниях с использованием Excel. — К.:
МОРИОН, 2000. — 320 с.

15. Кучеренко Н. Е. Биологическое
метилирование и его модификация в
ранний период лучевого поражения.
— М., 1980. — 420 с.

УДК 612.386:612.396:614.876:612-092.9

О. В. Сторчило, О. А. Багірова

МОДИФІКАЦІЯ ЖОВЧЮ ВПЛИВУ РОСЛИННИХ ЕКСТРАКТІВ НА ТРАНСПОРТ ВУГЛЕВОДІВ У НАЩАДКІВ ОПРОМІНЕНИХ ТВАРИН

Одеський державний медичний університет

Вступ

Попередні дослідження, про-
ведені нами на інтактних тва-
ринах *in vitro*, продемонструва-
ли наявність суттєвих відміннос-
тей у функціонуванні глюкоз-

них транспортних систем тон-
кої кишки за умов присутності
жовчі в інкубаційному середо-
вищі та за її відсутності [1]. Окрім
того, вплив екстракту розтороп-
ші плямистої та її компонентів,
а також екстракту календули у

присутності жовчі хоча й збіга-
вся за спрямованістю з таким за
її відсутності, проте відрізняв-
ся за абсолютними величина-
ми. Отримані результати дозво-
лили припустити, що ці відмін-
ності обумовлені як активую-

чим впливом жовчі безпосередньо на функціональну активність транспортних систем для глюкози, так і відмінностями різних рослинних препаратів за складом їх жиророзчинних компонентів. На підставі цих результатів було зроблено висновки про надання переваги проведенню всіх наступних експериментів у присутності жовчі в інкубаційному середовищі.

Рослинні препарати часто вживають як засіб подолання наслідків радіаційного опромінення [2–6]. За умов цілісного організму вплив рослинних препаратів на рівні всмоктування неодмінно реалізується за участі жовчі. У зв'язку з цим було цікаво дослідити роль жовчі у реалізації фармакотерапевтичних ефектів сумарного екстракту розторопші плямистої та її фракцій, а також сумарного екстракту календули на абсорбтивному рівні, а саме вплив на функціонування вуглеводних транспортних систем ентероцитів у нащадків опромінених щурів *in vitro*. Відомо, що механізм транспортування вільної глю-

кози принципово відрізняється від такого для глюкози, утвореної внаслідок мембранного гідролізу мальтози [7]. У цьому контексті важливо було порівняти вплив рослинних препаратів у присутності жовчі на ензим-залежні й ензим-незалежні глюкозні транспортні системи ентероцитів щурят, народжених від опромінених самців, що й стало **метою** нашого дослідження.

Матеріали та методи дослідження

Досліди проведені на двомісячних щурятах-самцях лінії Вістар, що утримувалися на стандартному раціоні віварію і були позбавлені їжі протягом 18–24 год перед експериментом. Було використано 2 групи інтактних щурят і 2 групи щурят-нащадків самців, одноразово опромінених натще (18–24 год) дозою 0,5 Гр. Акумуляційний препарат слизової оболонки (АПС) виготовляли за методом О. М. Уголева і співавторів [8]. Інкубували АПС протягом 1 год при 37 °С в оксигенованому сере-

довищі. У контрольних групах АПС як інкубаційне середовище використовували розчини 10 ммоль/л глюкози або 5 ммоль/л мальтози (що відповідає 10 ммоль/л вільної глюкози), які виготовляли на розчині Рінгера рН=7,4; в інших групах до них додавали висушений водно-спиртовий екстракт плодів розторопші плямистої *Silybum marianum (L.) Gaertner* або квіток календули (*Calendula officinalis L.*), виготовлені за методом [9], або легалон (70 мг), або олію розторопші (300 мг) відповідно. До всіх середовищ для емульгування додавали по 3 краплі кроплячої жовчі. Концентрацію глюкози визначали антроновим методом [10] колориметрично на КФК-2МП, $\lambda=625$ нм. Статистичну обробку отриманих даних проводили за програмою "Primer Biostatistics".

Результати дослідження та їх обговорення

Як наведено у табл. 1, контрольні величини транспорту глюкози в АПС тонкої кишки щурят-

Таблиця 1

Акумуляція глюкози з її 10 ммоль/л розчину препаратами слизової оболонки тонкої кишки щурів у присутності екстрактів плодів розторопші, квіток календули, олії розторопші та препарату легалону, $M \pm m$, ммоль/(л·мг) вологої маси препарату, n=5

Групи тварин	Субстрат				
	Глюкоза	Глюкоза + розторопша	Глюкоза + олія розторопші	Глюкоза + легалон	Глюкоза + календула
	I				
Інтактна група	42,70±2,04 4,8 %	26,46±1,67 P ₁₋₂ <0,001 6,3 %	—	28,59±3,73 P ₁₋₃ = 0,016 13,05 %	17,12±1,36 P ₁₋₅ < 0,001 7,9 %
Нащадки опроміненого самця	40,55±2,54 6,3 %	29,44±3,80 P ₁₋₂ =0,041 12,9 %	—	31,55±2,37 P ₁₋₄ =0,039 7,5 %	17,08±1,75 P ₁₋₅ =0,001 10,2 %
	II				
Інтактна група	47,85±3,62 7,6 %	35,24±1,97 5,6 %	41,76±5,57 13,3 %	32,29±3,55 P ₁₋₄ = 0,036 11 %	19,67±0,48 P ₁₋₅ = 0,009 2,4 %
Нащадки опроміненого самця	42,26±6,22 14,7 %	38,06±3,91 10,3 %	44,26±0,80 1,8 %	42,93±4,34 10,2 %	25,22±1,13 P ₁₋₅ =0,027 4,5 %

Примітка. I — без емульгатора, дані отримано раніше [11], використано з метою порівняння; II — в усі інкубаційні середовища додано жовч. Під показниками акумуляції наведено відсотки розкидів від середньої.

нащадків опромінених самців як у присутності, так і за відсутності жовчі в інкубаційному середовищі не відрізнялися від таких в інтактних щурят. Проте у присутності жовчі відхилення від середньої контрольної величини у цих щурят у відсотковому вираженні були майже удвічі більші, ніж в інтактній групі (14,7 % проти 7,6 %). За відсутності жовчі відхилення від середньої у групі щурят-нащадків опромінених самців майже не відрізнялися від таких в інтактній групі. Оскільки зрушення в роботі транспортних систем тонкої кишки (як і всіх інших систем організму) за умов опромінення батьків є відомим фактом, то, вочевидь, більші відсотки показників відхилень від середньої за умов присутності жовчі в інкубаційному середовищі адекватно відбивають реальну ситуацію.

Раніше нами вже обговорювалися дані, отримані на інтактних щурятах у присутності жовчі [11], проте порівняно з результатами експериментів на нащадках опромінених самців виявилися цікаві відмінності. Так, якщо додавання в інкубаційне середовище олії розторопші у присутності жовчі в інтактних щурят викликало значне збільшення відсотків розкиду від середньої порівняно з контрольними показниками (13,3 % проти 7,6 %), істотно не впливаючи на рівень акумуляції субстрату, то у нащадків опромінених самців за таких самих умов відбувалося зниження відсотку розкидів від середньої (з 14,7 % у контролі до 1,8 %) при незмінному рівні акумуляції субстрату.

Отже, за умов патологічних зрушень в організмі щурят додавання олії розторопші в інкубаційне середовище справляло виражений стабілізуючий вплив, тимчасом як у здорових тварин навпаки — розбалансувало функціонування глюкозних транспортних систем ентероцитів. Окрім того, якщо за відсутності жовчі в інкубаційному середовищі у нащадків опро-

мінених тварин (як і в інтактних щурят) відбувалося вірогідне зниження акумуляції глюкози у присутності і легалону ($P=0,039$), і сумарного екстракту розторопші ($P=0,041$) (див. табл. 1) на фоні збільшення розбіжностей (з 6,3 до 7,5 і 12,9 % відповідно), то у присутності жовчі суттєвого зниження транспорту в цій групі не спостерігалося, тобто гальмівний вплив флавоноїдів розторопші на активний транспорт вільної глюкози у нащадків опромінених щурів нівелюється жовчю. Це може відбуватись як за рахунок власне дії окремих її компонентів, так і завдяки зменшенню поверхневого натягу мембран ентероцитів [1], ушкодженням внаслідок опромінення батьків.

Додавання екстракту календули до інкубаційного середовища у присутності жовчі та за її відсутності справляло вірогідний гальмівний вплив на акумуляцію вільної глюкози як у групах інтактних щурят ($P<0,001$ і $P=0,001$), так і в групах щурят-нащадків опромінених самців ($P=0,027$ і $P=0,001$) на 40 та 58 % відповідно. Проте у присутності жовчі в інкубаційному середовищі екстракт календули, як і екстракт розторопші, зменшував відсоток розкидів від середньої в обох групах майже втричі: в інтактних щурят — з 7,6 до 2,4 %, а в експериментальних — з 14,7 % у контролі до 4,5 %, а за умов її відсутності розкиди збільшувалися (з 4,8 до 7,9 % — в інтактних і з 6,3 до 10,2 % — в експериментальних відповідно).

Отже, у присутності жовчі в інкубаційному середовищі сумарні рослинні екстракти спричинюють стабілізуючий вплив на транспортні системи для вільної глюкози в АПС нащадків опромінених щурів. Проте найбільш виражений стабілізуючий ефект за цих умов було виявлено для олії розторопші (табл. 1, II). З огляду на те, що в інтактних тварин олія розторопші справляла зворотну дію, ці ефекти можна віднести на

рахунок швидкого вбудовування поліненасичених жирних кислот і жиророзчинних вітамінів олії розторопші в ліпідну фракцію мембран ентероцитів *in vitro*, при цьому в інтактних тварин їх надлишок призводив, вочевидь, до прооксидантного ефекту [12], тимчасом як у тварин із пошкодженими ентероцитами, навпаки, він справляв антиоксидантний мембраностабілізуючий ефект.

Величина акумуляції М-глюкози, утвореної внаслідок мембранного гідролізу мальтози, у контрольній групі АПС від інтактних щурят за відсутності жовчі була приблизно на 40 % нижчою від величини акумуляції вільної глюкози при невеликих розкидах середньої (табл. 1–2, I). Сумарні екстракти розторопші та календули при додаванні в інкубаційне середовище за відсутності жовчі вірогідно ($P=0,01$ і $P<0,001$) гальмували акумуляцію М-глюкози в інтактних щурят на 22,6 і 52,4 % відповідно, при цьому розбіжності середньої збільшувалися удвічі порівняно з контролем (з 5,6 до 10,9 і 13,6 % відповідно). За умов присутності легалону в інкубаційному середовищі рівень акумуляції М-глюкози у цій серії експериментів залишався незмінним, проте розбіжності середньої також збільшувались удвічі (до 11,9 %).

Величина акумуляції М-глюкози в контрольній групі АПС від щурят-нащадків опромінених самців за умов відсутності жовчі була вдвічі нижчою за таку в інтактних щурят при незначних відмінностях відхилень від середньої (див. табл. 2, I). У щурят-нащадків опромінених тварин тільки за наявності в інкубаційному середовищі екстракту розторопші за відсутності жовчі відбувалося вірогідне зростання рівня акумуляції М-глюкози — на 30,5 % ($P=0,027$) порівняно з контролем при незначному збільшенні розкидів середньої. У разі додавання легалону до інкубаційного середовища за відсутності жовчі вірогідного підвищення транспорту

**Акумуляція М-глюкози з 5 ммоль/л розчину мальтози
препаратами слизової оболонки тонкої кишки щурів
у присутності екстрактів плодів розторопші, квіток календули,
олії розторопші та препарату легалону,
M±m, ммоль/(л·мг) вологої маси препарату, n=5**

Групи тварин	Субстрат				
	Глюкоза	Глюкоза + розторопша	Глюкоза + олія розторопші	Глюкоза + легалон	Глюкоза + календула
	I				
Інтактна група	26,09±1,45 5,6 %	20,20±2,21 P ₁₋₂ =0,01 10,9 %	—	28,01±3,34 11,9 %	12,41±1,69 P ₁₋₅ < 0,001 13,6 %
Нащадки опроміненого самця	13,35±1,04 7,8 %	19,22±1,91 P ₁₋₂ =0,027 9,9 %	—	17,14±2,31 13,5 %	14,50±1,76 12,1 %
	II				
Інтактна група	42,71±2,31 5,4 %	23,34±2,84 P ₁₋₂ =0,001 12,2 %	44,58±3,61 8,1 %	43,63±7,01 16,1 %	31,54±2,28 P ₁₋₅ = 0,009 7,2 %
Нащадки опроміненого самця	42,67±1,95 4,6 %	20,22±0,17 P ₁₋₂ =0,001 0,8 %	32,74±2,50 P ₁₋₃ =0,035 7,6 %	29,54±1,93 P ₁₋₄ =0,009 6,5 %	18,59±1,58 P ₁₋₅ =0,001 8,5 %

Примітка. I — без емульгатора, дані отримано раніше [12], використано з метою порівняння; II — в усі інкубаційні середовища додано жовч. Під показниками акумуляції наведено відсотки розкидів від середньої.

М-глюкози не відбувалося на фоні майже дворазового збільшення розкидів порівняно з контрольною групою (з 7,8 до 13,5 %). Аналогічний ефект спостерігався за цих умов і для екстракту календули — збільшення розкидів середньої до 12,1 % без впливу на загальний рівень акумуляції М-глюкози у кишковій тканині.

Отже, присутність в інкубаційному середовищі знежиреного компонента розторопші — легалону [14] або сумарного екстракту календули за відсутності жовчі справляла розбалансовуючий вплив на транспорт глюкози, що утворилася внаслідок мембранного гідролізу мальтози в ентероцитах не лише інтактних щурят, а й нащадків опромінених тварин. Тільки сумарний екстракт розторопші сприяв вірогідному підвищенню транспорту М-глюкози без значного збільшення відсотків розкиду.

Внесення жовчі в інкубаційне середовище суттєво збільшувало контрольні величини аку-

муляції М-глюкози (порівняно з такими за відсутності жовчі) в інтактних щурят (у 1,6 разу) і ще значніше — у нащадків опромінених самців (у 3,2 разу). Наявність в інкубаційному середовищі олії розторопші або легалону не впливала на величини акумуляції М-глюкози в інтактних щурят, але збільшувала розкиди середньої порівняно з контрольними з 5,4 до 8,1 і 16,1 % відповідно. Сумарний екстракт розторопші сприяв зниженню акумуляції М-глюкози в цій групі на 45 % (P=0,001) при збільшенні відсотків розкиду середньої до 12,2 %. Екстракт календули сприяв зниженню транспорту М-глюкози в інтактних щурят на 26 % (розкиди від середньої — 7,2 %). Таким чином, в інтактних тварин у присутності жовчі олія розторопші та сумарні екстракти розторопші й календули розбалансовували роботу транспортних систем, а легалон викликав ще більш виражену дестабілізацію.

У щурят-нащадків опромінених тварин екстракт розторопші

також гальмував акумуляцію М-глюкози на 57 % (P=0,001), проте розкиди від середньої у цій групі знижувалися майже у 6 разів (до 0,8 % порівняно з 4,6 % — у контрольній). Олія розторопші та легалон теж обмежували активність транспортних систем ентероцитів для М-глюкози на 23 % (P=0,035) і 31 % (P=0,009) відповідно, але розкиди від середньої у цих експериментальних групах трохи збільшувалися — до 7,6 і 6,5 % відповідно. Аналогічним чином у присутності жовчі на акумуляцію М-глюкози впливав і екстракт календули — пригнічував її на 56 %, але, на відміну від екстракту розторопші, збільшував розкиди від середньої до 8,5 %.

Отже, у присутності жовчі лише сумарний препарат розторопші справляв стабілізуючий вплив на функціонування гідролітично-транспортних систем ентероцитів для мальтози у нащадків опромінених щурів.

Присутність жовчі в інкубаційному середовищі практично

не впливала на рівень транспорту вільної глюкози (але не М-глюкози) в контрольних групах як інтактних, так і експериментальних щурят, але вдвічі збільшувала розкиди від середнього показника в групі нащадків опромінених самців, тобто присутність жовчі дестабілізує роботу транспортної системи для вільної глюкози в ушкоджених ентероцитах, натомість стабілізує транспорт М-глюкози в такій групі у присутності жовчі (розкиди від середньої зменшувалися майже вдвічі — див. табл. 2). Таким чином, присутність жовчі по-різному впливає на системи транспорту вільної глюкози та М-глюкози, яка є продуктом роботи гідролітично-транспортного конвеєра. Можливо, це пов'язано з різними місцями функціонування двох систем транспорту в мембрані ентероцита і, таким чином, система гідролізу мальтози має бути розташована напівінтегрально і тому виявляється більш чутливою до присутності жовчі.

Отримані нами дані свідчать про значні відмінності функціонування вуглеводних транспортних систем ентероцитів у присутності та відсутності жовчі за умов норми та при патологічних зрушеннях унаслідок опромінення батьків щурят. Дуже суттєво відрізняються за цих умов і впливи рослинних екстрактів та їх окремих компонентів за величинами і навіть спрямованістю. Слід зазначити, що хоча аналіз і верифікація отриманих даних є досить складними у випадках, коли в інкубаційному середовищі одночасно присутні такі полікомпонентні речовини, як жовч і рослинні екстракти, але саме така система повніше моделює реальні процеси, що відбуваються у кишці при пероральному прийомі цих препаратів.

Отримані результати свідчать про те, що використання рослинних екстрактів та їх компонентів у здорових щурят справляє розбалансовуючий вплив на функціонування транспортних систем як мономірної, так і

димірної глюкози за відсутності жовчі. Натомість у її присутності продемонстровано стабілізуючі ефекти препаратів розторопші саме у нащадків опромінених самців на фоні виявлених функціональних зрушень. Особливий практичний інтерес справляють такі адаптаційні ефекти олії розторопші на функціонування транспортних систем для вільної глюкози й екстракту розторопші для М-глюкози *in vitro*. Хоча отриманий ефект є гальмівним для акумуляції М-глюкози, відомо, що флавоноїди інгібують також і практично всі ферменти, що сприяють розвитку патологічних реакцій в організмі [15]. Вочевидь, адаптаційно-трофічні ефекти препаратів розторопші в умовах цілісного організму можуть бути реалізовані за рахунок активізації системи репарації ДНК, мобілізації переносників електронів і субстратів і, насамкінець, морфогенетичного відновлення структури тканин. Таким чином, препарати розторопші активізують власні захисні системи ушкодженого організму, що дозволяє використовувати їх як засоби корекції метаболічних зрушень.

Висновки

1. Визначена сталість показників транспорту вільної глюкози в усіх контрольних групах. Це приводить до висновку про певну незалежність системи транспорту вільної глюкози як від присутності жовчі, так і від наслідків опромінення батьків.

2. Присутність сумарного екстракту календули в інкубаційному середовищі призводила до розбалансування роботи систем транспорту М-глюкози в усіх досліджуваних групах і вільної глюкози — за умов відсутності жовчі. У присутності жовчі екстракт календули сприяв значній стабілізації роботи транспортної системи для вільної глюкози в усіх досліджуваних групах.

3. Додавання в інкубаційне середовище легалону розбалансовувало роботу систем транспорту як вільної глюкози, так і

М-глюкози майже в усіх досліджуваних групах — тільки в групі АПС від щурят-нащадків опромінених тварин у присутності жовчі легалон дещо знижував розкиди від середнього показника транспорту вільної глюкози.

4. Присутність олії розторопші в інкубаційному середовищі сприяла розбалансуванню роботи систем транспорту вільної глюкози і М-глюкози в інтактних щурят і виразній стабілізації транспорту вільної глюкози у щурят-нащадків опромінених тварин.

5. Сумарний екстракт розторопші вірогідно стимулював роботу системи транспорту М-глюкози у нащадків опромінених самців за відсутності жовчі та суттєво стабілізував її роботу — у присутності.

6. Присутність жовчі в інкубаційному середовищі не впливає на стабільність системи транспорту М-глюкози в усіх контрольних групах і дещо розбалансовує роботу системи транспорту вільної глюкози у щурят-нащадків опромінених щурів.

7. Отримані дані свідчать про суттєві відмінності не тільки функціонування самих систем транспорту вільної глюкози і М-глюкози, а й впливу на них сумарного екстракту розторопші та його окремих компонентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Сторчило О. В., Багірова О. А.* Дослідження впливу емульгаторів на всмоктування глюкози і гліцину в присутності деяких рослинних екстрактів та їх фракцій // *Одес. мед. журнал.* — 2007. — Т. 100, № 2. — С. 19-24.

2. *Скальній А. В., Кудрин А. В.* Радиация, микроэлементы, антиоксиданты и иммунитет. — М., 2000. — С. 427.

3. *Антиоксидантні властивості природних сполук в умовах впливу іонізуючого випромінювання / За ред. Ю. П. Зозулі, Л. А. Порохняк-Гановської, Л. М. Овсянникової.* — К.: Чорнобилінтерінформ, 2001. — С. 85-92.

4. *Тищенко О. В.* Дія розмелених плодів розторопші плямистої на функціональний стан печінки та підшлункової залози при радіаційному токсичному ураженні: Автореф. дис. ... канд. мед. наук. — К., 2003. — 24 с.

5. Singh R. P., Agarwal R. Mechanisms and preclinical efficacy of silibinin in preventing skin cancer // *European Journal of Cancer*. — 2005. — Vol. 41 (13). — P. 1969-1979.

6. Effect of silibinin on the growth and progression of primary lung tumors in mice / Singh R. P., Deep G., Chittethath M. et al. // *Journal of the National Cancer Institute*. — 2006. — Vol. 98 (12). — P. 846-855.

7. Структурно-функціональний аналіз механізмів всасування глюкози при високих концентраціях мальтози в тонкій кишці крыс *in vivo* / Комиссарчик Я. Ю., Снигиревская Е. С., Грефнер Н. М. и др. // *Цитология*. — 2003. — Т. 45, № 5. — С. 456-465.

8. Уголев А. М., Жигуре Д. Р., Нуркс Е. Е. Аккумулирующий препарат слизистой — новый метод исследования начальных этапов переноса веществ через кишечную стенку // *Фи-*

зиол. журнал СССР. — 1970. — Т. 56, № 11. — С. 1638-1641.

9. Деклар. патент на корисну модель. — (11) 10460. — (51) 7 А61К35/78, А61Р1/00. — (46). Спосіб корекції функціонального стану транспортних систем тонкої кишки / О. В. Сторчило, В. К. Напханюк, О. А. Багірова. Опубл. 15.11.2005. Бюл. № 11.

10. Scott T. A., Melvin E. N. The determination of hexoses with antrone // *Analyt. Chem*. — 1953. — Vol. 25. — P. 1656-1658.

11. Сторчило О. В., Напханюк В. К., Багірова О. А. Фармакологічна корекція транспорту глюкози в тонкій кишці нащадків опромінених тварин // *Одес. мед. журнал*. — 2006. — Т. 94, № 2. — С. 29-33.

12. Зайцев В. Г., Островский О. В., Закревский В. И. Антиоксидантное и прооксидантное действие химических соединений в модельной системе в условиях длительно протекаю-

щего процесса перекисного окисления липидов // Свободные радикалы, антиоксиданты и болезни человека: Сб. трудов Рос. нац. науч.-практ. конф., Смоленск, 19-22 сентября 2001. — Смоленск, 2001. — С. 30-32.

13. Сторчило О. В., Багірова О. А., Напханюк В. К. Фармакологічна регуляція функціонування систем гідролізу і транспорту димерних субстратів у тонкій кишці нащадків опромінених тварин // *Одес. мед. журнал*. — 2006. — Т. 98, № 6. — С. 18-21.

14. Зубченко Т. М., Тихонов О. І., Скакун Н. М. Комплексна переробка плодів розторопші плямистої є розробкою нового способу очистки та виділення субстанції силібор // *Вісник фармації*. — 2006. — № 3 (47). — С. 10-14.

15. Левицкий А. П. Функциональная классификация адаптогенов // *Вісник фармації та фармації*. — 2007. — № 2. — С. 32-36.

УДК 616-092:618.4-008.6:618.414.1:614.876

В. О. Ульянов

АКТИВНІСТЬ АЦЕТИЛХОЛІНЕСТЕРАЗИ В МІОМЕТРІЇ СТРЕСУРАЖЕНИХ ЩУРІВ

Одеський державний медичний університет

Хронічний соціальний стрес сьогодні — один із провідних негативних факторів впливу на людину [1], який сприяє поширенню серед населення різних видів соматичної патології [2; 3]. Негативно впливає він і на репродуктивне здоров'я [4], зокрема на перебіг вагітності [5]. Разом із тим, аномалії скоротливої функції матки залишаються однією з актуальних проблем медицини, ефективно розв'язання якої полягає у встановленні механізмів розвитку даної патології та розробки патогенетично обґрунтованих методів профілактики й лікування [6]. Враховуючи залежність функціональної спроможності гладких міоцитів від стану нейрогуморальної регуляції міометрія, ферментативні дисфункції, зокрема зміни активності ацетилхоліністерази, можуть відігра-

вати ключову роль у розвитку порушень скоротливої діяльності матки. Однак відомості про дослідження механізмів стресіндукованих розладів скоротливої діяльності матки в експериментальних умовах вкрай обмежені. Провести ж дослідження впливу стресу на структурно-функціональний стан міометрія в клінічних умовах складно, тому в даній роботі були проведені експериментальні дослідження.

Мета роботи: дослідити вплив хронічного емоційно-больового стресу на активність ацетилхоліністерази міометрія вагітних і невагітних самок щурів.

Матеріали та методи дослідження

Експериментальні дослідження проведені на 80 самках

щурів популяції Вістар віком 3 міс. У відповідності до мети і завдання дослідження тварин було розподілено на однакові за кількістю групи. У самок першої групи активність ацетилхоліністерази визначали на стадії тривоги хронічного емоційно-больового стресу, в другій групі — на стадії резистентності, та в третій — на стадії виснаження хронічного стресу. Кожна група складалася з вагітних і невагітних самок. У групі порівняння активність ферменту визначали в міометрії вагітних і невагітних інтактних самок.

У тварин першої-третьої груп моделювали хронічний емоційно-больовий стрес [7]. При цьому стадія тривоги тривала перші чотири доби, стадія резистентності — з 5-ї по 14-ту, стадія виснаження — після 15-ї доби. У першій групі активність

